

OvD Zondag 27 november 2022

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Meestal komt het onverwacht. Het is niet zelden een incident. Je dacht er wel mee weg te komen. Wie kan jou wat maken? Het geluk lacht je toe. Alles wat je aanraakt, verandert in goud. En je bent ook eens de kip met de gouden eieren. Je staat aan de absolute top. Je bent de *golden boy* van de mediawereld, het bedrijfsleven, de politiek. Dan val je en je val is diep. Het kan net die éne kwestie teveel zijn geworden. De aangiftes die zich opstapelen. De beschadigde vrouwen die zich verzamelen. Het kan het resultaat zijn van zorgvuldige en vasthoudende onderzoeksjournalistiek. En dan ga je.

Een exegeet merkt scherpzinnig op dat het niet voor niets is dat koning David zich op het dak van 's konings huis bevindt. Literair wordt hier al zijn diepe val naar beneden voorbereid. Want wie zich zo hoog bevindt, loopt het risico ook heel diep te vallen. En dat is precies wat koning David overkomt. Met die ene observatie van deze exegeet - die zich denk ik niet voor niets zijn hele werkzame leven met de Samuelboeken heeft beziggehouden - is misschien wel alles gezegd over de verschijning én de verdwijning van David als Messiaanse koning, als koning naar Gods hart. Voorafgaand aan dit verhaal van vandaag gaat eigenlijk alles voor de wind. David leeft in volstreekte harmonie met zijn Heer op wie hij vertrouwt. Reuzen treedt hij vol Godsvertrouwen

tegemoet. Slechts gewapend met de vijf stenen van de Tora zal hij ze vellen. Radicaal wijst hij eigen macht en kracht af. In het harnas van Saul kan en wil hij niet gaan. Ook al juichen tienduizenden mensen hem toe, ook aan inmiddels gevallen koningen als Saul blijft hij trouw en dienstbaar. Maar wat gebeurt? We weten het eigenlijk niet goed. En we weten misschien ook niet zo goed hoe dat bij onszelf zit. Maar met het klimmen der jaren en het stijgen van je status gebeurt er iets. Alsof je geen toegang meer hebt tot de onbevangenheid en het blinde vertrouwen van je jeugd. Van wat je ooit had. Het is weg. Je moet voor jezelf zorgen ga je leren, en goed ook, want wie doet het anders? Je moet, zo denk je dan, pakken wat en wie je pakken kan. De eeuwige strijd van de *survival of the fittest* breekt aan. En die strijd zal jij winnen. Want anders verlies je.

De koning kijkt vanaf zijn dak naar beneden. Alles wat hij ziet, is van hem. Van wie zou het anders zijn? Wie is er hier de koning? Hij toch zeker! Waar gaat dat ergens mis? Waar verlies je de bevlogenheid, de integriteit? Waar wordt een mens *Reálpolitíker*? Wanneer hoort een mens nergens meer nee? Het is mijn vak niet en er vast andere verklaringen. Maar ik zou zeggen dat macht corrumpeert. Punt. En ergens hoorde ik nog de nadere bepaling: 'En absolute macht corrumpeert absoluut.' Ooit las ik, en ik weet niet zeker of dat nog altijd zo is, ik ben bang van niet - dat de Duitse Groene Partij hun kader voorschreef nooit langer dan vier jaar achtereenvolgens op het regeringspluche te blijven omdat het vanaf die tijd zo goed als onmogelijk is om niet door de macht besmet te raken. Ondoenlijk en onmogelijk, vast en zeker. Maar er klopt wel iets van.

Waar is het ergens misgegaan? Kon je dat maar aanwijzen! Maar dat valt nog niet mee. In ieder geval gebeurt het daar ergens waar je grenzen overschrijdt. Als je grenzeloos gaat leven. Als je gaat denken dat alles en iedereen van jou is. En je vergeet dat mensen bestaan met hun eigen leven, hun eigen zorgen. Hun eigen liefde en trouw. En hun eigen, onvervreembare verhaal. Als je anderen tot object maakt. Een ding om te hebben en te gebruiken en daarna weer weg te gooien. Een aangenaam verpozen voor één nacht. Het zoveelste lekkere ding. Maar geen mens. Niet iemand met een eigen recht van bestaan. Het is de wellust van de macht. Misschien nog wel veel meer dan het erotische genoeg. Je doet het omdat je het kunt. Omdat je er toch wel mee wegkomt. Wie zal je tegenspreken? Wie zal haar verhaal geloven? Ze wilde het toch zelf? Ze gaf er zelf ook een beetje aanleiding toe? Een beetje baden, open en bloot, zo zichtbaar vanaf zijn terras? Droeg zij niet dat veel te korte rokje? Lachte zij niet zo verleidelijk? Geen idee, geen notie, geen benul hoe zij ooit 'nee' had kunnen zeggen tegen mannen met macht die haar kunnen maken of breken.

De koning neemt wat hij wil zoals koningen doen. Maar het heeft onverwacht grote gevolgen. Zij van Uria, Bathseba, blijkt zwanger.

De rest van het verhaal ontwikkelt zich als een donker Shakespeariaans drama. Precies daarom omdat God hier helemaal afwezig is en de au fond aan zichzelf overgeleverde koning zich volstrekt in de nesten werkt. Grillig, wanhopig en met een voelbaar stijgende paniek gaat het volkomen mis. De koning is geen schim meer van zijn oude zelf toen hij - ooit vol Godsvertrouwen - het overzicht had en precies wist wat goed was en wat hij moest doen. Nu doolt de koning rond in diepe duisternis. Hij is het helemaal kwijt. Wrijft eindeloos in de vlek waar je maar beter

vanaf had kunnen blijven. En als schrijnend contrast hiermee: Uria, de volstrekt integere mens. Een Hethiet nota bene. Niet uit het volk van Israël.

De meesten van u weten vast wel hoe het verder gaat. Hoe de profeet Nathan met een parabel het geweten van David zal openbreken en hem tot berouw zal brengen. En ook namens God een dermate onbarmhartige straf zal uitdelen dat het me niet verwondert dat God en David in het vervolg van de Samuelboeken nooit meer *on speaking terms* zullen komen. Maar daar zijn wij niet. Dat lezen wij niet. En dat is misschien maar goed ook.

Want we hadden daar afgelopen week bij ThomasTheologie een heel gesprek over met elkaar: is het nou zo dat hoogmoed altijd voor de val komt en is dat de moraal van dit verhaal? Ik zou willen dat het waar was maar zo gaat er in ons leven niet aan toe. Er zijn altijd slachtoffers. Er zijn altijd mensen die monddood gemaakt worden. Onze mensengeschiedenis kent miljoenen kinderen van de rekening. Niet gehoord. Niet gezien. Nameloos gebleven. Zinloos ten oorlog gestuurd. Gemarteld, verkracht, aangerand, niet zelden zelfs systematisch. Beulen sterven oud en der dagen zat. Batheba mag even huilen rouwen, schreeuwen om het verlies van haar man. Maar daarna moet zij toch echt met David mee om zijn vrouw te worden. Zo gaan die dingen.

De Bijbel doet het anders. De bijbelverhalen geven naam aan wie geen naam krijgt. Zij kiezen radicaal voor het slachtoffer, voor wie vergeten en verdaan wordt. God geeft stem aan Abel, de vermoorde onschuld. God hoort terdege het geschreeuw en gehuil van wie met de zweep krijgt, voor wie dreigt te bezwijken onder veel te zware lasten, vierentwintig uur

per dag. Sterker nog: langs deze lijn, zo en niet anders, zal God zelf ter wereld komen. Zijn wordingsgeschiedenis loopt niet langs de lijnen van de machtigen, de golden boys, de koningen, de keizers, de mannen van naam! Nee, precies op cruciale momenten in zijn wordingsgeschiedenis gaat het om vrouwen die dreigden vermalen te worden in de machtscultuur der macho's en die daar hardnekkig hun plaats verwierven. Of wie, mogelijk zoals Bathseba, slachtoffer was maar toch een plaats krijgt in Gods geschiedenis die uiteindelijk naar de messias zal leiden! De ware messiaanse koning die zijn intocht niet hoog te paard houdt, zoals machtige mannen zouden doen, maar zit op een ezel en zo de wereld terecht brengt. In zijn intocht representeert hij daarmee letterlijk iedereen, heel de mensheid, die niet tot zijn recht is gekomen. Die beschadigd zijn. Aangetast. Ontroefd van zijn of haar bestaan, veiligheid en toekomst. De Heer vereenzelvigd zich met hen! Hij zegt: precies langs deze lijn, die der namelozen en verdanen, kom ik ter wereld! Kom ik jullie te hulp en zal ik er voor jullie zijn! In hem krijgen wij zicht op een wereld waarin het onderste boven komt en voorop gaat. Wie huilde. Wie pijn had. Wie het niet meer durfde te hopen. Van die wereld dromen wij. Die wereld verwachten wij. Die wereld brengen wij ons te binnen bij brood en bij wijn!

Amen.